

УДК 314.68;
JEL C18,C46, D31

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНОВИЩА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ

Наталія Лутчин¹, Едита Мазурек², Агата Гіруль³

¹ Львівський національний університет імені Івана Франка,
79008, м. Львів, просп. Свободи, 18
e-mail: nataliya.lutchyn@lnu.edu.ua

² Вроцлавський економічний університет,
м. Вроцлав, вул. Командорська, 118–120, Польща
e-mail: edyta.mazurek@ue.wroc.pl

³ Статистичне управління у Вроцлаві
м. Вроцлав, вул. Олавська, 31, Польща
e-mail: a.girul@stat.gov.pl

Анотація. Стаття присвячена проблемам інформаційного забезпечення для проведення аналізу соціально-економічного становища осіб з інвалідністю в Україні. Мета статті – виконати порівняльний аналіз рівня життя осіб з інвалідністю в Україні та Польщі, щоб отримати інформацію стосовно формування соціальної політики сучасної європейської держави. Актуальність роботи обумовлена обмеженістю інформаційного забезпечення і як результат – аналітичних досліджень із питань оцінки рівня життя осіб з інвалідністю в Україні. Відповідні аналітичні розробки та практичний досвід Польщі стали основою для створення рекомендацій щодо інформаційного забезпечення для аналізу рівня життя цієї категорії осіб в Україні з метою формування належної соціальної політики. Для реалізації дослідження використано абстрактно-логічний і системний підхід, а також порівняльний аналіз. Проаналізовано становище неповносправних осіб, враховуючи наявну інформаційну базу Державної служби статистики України, Міністерства соціальної політики України, Державного центру зайнятості та Фонду соціального захисту інвалідів, а також Головного управління статистики Польщі на підставі обстеження ВАЕЛ. Результати дослідження виявили, що в Україні не існує комплексного підходу щодо дослідження соціально-економічного профілю осіб з інвалідністю, що не дає змоги провести їх порівняльний аналіз з іншими європейськими державами. Сформульовано висновок про доцільність впровадження в обстеження умов життя домогосподарств та економічної активності розділи з питаннями, які стосуються соціальних та економічних характеристик осіб з інвалідністю.

Ключові слова: особи з інвалідністю, рівень життя, інформаційне забезпечення, соціальна політика, Україна, Польща.

Вступ. Передбачається, що до 2025 року п'ята частина населення ЄС страждатиме від інвалідності. ЄС і його держави-члени прагнуть поліпшити соціальне й економічне становище людей з інвалідністю на основі Хартії основних прав Європейського Союзу та Договору про функціонування Європейського Союзу. Опис соціального статусу осіб неповносправних не є виключно реєстрацією статичного стану цієї суспільної категорії в різних вимірах, але також визначенням її позиції стосовно решти суспільства. Державною політикою щодо людей з інвалідністю має бути забезпечення рівних можливостей для цих людей.

Постановка проблеми. Двадцять четвертого вересня 2008 року Україна підписала Конвенцію про права осіб з інвалідністю [7] і Факультативний протокол до неї [12]. Ці два акти 16 грудня 2009 року було ратифіковано Верховною Радою України і з 6 березня 2010 року Конвенція набрала чинності. Відтепер імплементація Конвенції є одним із пріоритетних завдань Уряду.

В Україні ця проблема набуває особливої гостроти з урахуванням політичної ситуації в країні, результатом чого є військові дії на сході зі всіма негативними наслідками. Також важливо виконати порівняльний аналіз рівня життя осіб з інвалідністю України та сусідньої європейської держави, а саме Польщі, що допоможе оцінити функціонування таких осіб в країні з метою напрацювання подальших напрямів соціальної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінка рівня життя осіб з інвалідністю досліджується в європейських країнах вже протягом десяти років і набуває подальшого розвитку, однак більшість праць присвячена соціальній медицині. До них належать праці Скрутініо Д. [25], Продінгера Б. [24], Штуцкі Г. [27] та Мельничука М. [22]. У Польщі такі дослідження є фундаментальними. До таких досліджень можна зачислити праці П. Боровецького [14], А. Фірковської-Манкевич [15], Д. Шумського [28] М. Фланчевської-Вольни [16], З. Паляк [23], М. Стрась-Романовської [26] та ін. Частково дослідженням осіб неповносправних займається Головне управління статистики Польщі. В обстеженні умов життя домогосподарств Польщі є окремий розділ, який стосується осіб з інвалідністю. За результатами такого спостереження можна отримати інформацію стосовно рівня освіти, цивільно-правового стану, економічної активності, поточної економічної діяльності (за допомогою самооцінки), частоти доїзду до основного місця роботи, джерел існування та причин інвалідності. Однак, на думку польських науковців, цього замало для формування комплексної оцінки рівня життя осіб з інвалідністю. З такою метою в Польщі окремі організації проводять спеціальні обстеження, які стосуються суспільних і правових аспектів функціонування осіб з інвалідністю [13]. Найбільше досліджень присвячені проблемам зайнятості цієї категорії осіб [20].

В Україні дослідження неповносправних осіб (як і в Європі) найчастіше проводили науковці-медики і стосувалися вони здебільшого соціальної медицини. Найбільш відомі праці економістів з питань зайнятості та проблем працевлаштування осіб з інвалідністю. Досліджували трудові відносини О. Галицький [1], І. Заюкова [3], Е. Лібанова [9] та ін. Науково-дослідний інститут праці і зайнятості населення при Міністерстві соціальної політики частково аналізує становище осіб з інвалідністю в Україні, але такі дослідження не є системними. Така ситуація не дає змоги отримати достатній

соціально-демографічний профіль неповносправних осіб, а тим більше провести глибокий порівняльний аналіз між країнами.

Постановка завдання (формулювання цілей статті). Щоб забезпечити повне й рівне здійснення всіма особами з інвалідністю всіх прав людини й основоположних свобод, треба зрозуміти й оцінити соціально-економічне становище цієї категорії осіб у суспільстві. Мета дослідження – виконати порівняльний аналіз рівня життя осіб з інвалідністю України та Польщі для отримання інформації стосовно формування сучасної європейської держави з «людиноорієнтованим» підходом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Щоб провести порівняльний аналіз, варто дослідити, як у кожній країні трактують поняття «особа з інвалідністю».

Відповідно до Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» особою з інвалідністю є особа зі стійким розладом функцій організму, які при взаємодії з зовнішнім середовищем можуть призводити до обмеження її життєдіяльності [4].

Останні повні дані про явище інвалідності в Польщі надійшли з Національного перепису населення та житлового фонду 2011 року. В Польщі проводиться Національний перепис населення та житла 2021 року, на підставі якого можна діагностувати поточні масштаби інвалідності та динаміку щодо 2011 року. В рамках перепису інвалідність визначається двома умовами. До групи людей з інвалідністю належать:

- особи, які мають дійсне рішення, видане уповноваженим органом – інвалід;
- особи, які не мають свідоцтва про інвалідність (до 16 років) або ступеня інвалідності, але відчувають повну або серйозну нездатність виконувати основні життєві функції, відповідні до цього віку – біологічні інваліди.

Ми будемо порівнювати лише осіб, які мають підтвердження інвалідності, з огляду на брак інформації про другу групу інвалідів в Україні.

Національний перепис населення та житла – не єдине джерело інформації про інвалідів у Польщі. Поточні дані з питань, які пов'язані з інвалідністю, надаються, серед іншого, на підставі обстеження економічної активності населення (BAEL), яке проводиться щоквартально Центральним статистичним управлінням [18].

У Польщі джерелом даних про інвалідність є також база даних ЕКСМОоN (Електронна національна система моніторингу оцінки інвалідності), яка збирає інформацію про видані свідоцтва про інвалідність (для осіб віком до 16 років) і ступінь інвалідності (з 16 років), що є результатом Закону від 27 серпня 1997 року про професійну та соціальну реабілітацію та працевлаштування інвалідів.

В Україні значно менше таких джерел даних. Міністерство соціальної політики веде облік кількості осіб з інвалідністю, враховуючи стать, вікові групи, регіони і причини захворювання. Є інформація стосовно працевлаштованих осіб з інвалідністю в Державному центрі зайнятості та кількості осіб, які здобувають освіту за даними Міністерства науки і освіти України. Проте це далеко не всі характеристики, які потрібні для формування комплексної оцінки.

У міждержавних порівняннях також важливо розуміти поділ осіб з інвалідністю на групи. Залежно від ступеня втрати здоров'я дорослим в Україні встановлюється одна з трьох груп інвалідності:

I група інвалідності – особа, яка повністю втратила працездатність і потребує постійної опіки;

II група інвалідності – особа, яка здатна до самообслуговування, але не здатна до праці в звичайних виробничих умовах;

III група інвалідності призначається тим, хто здатен працювати в полегшених умовах.

У Польщі є три ступені інвалідності – легка, помірна та значна. Якщо людина обслуговує себе сама, то вона може претендувати на легкий ступінь (в Україні це III група інвалідності). Інваліди II і III групи без сторонньої допомоги собі не можуть зарадити. Тут можуть бути незначні відмінності у трактуванні того, чи особа, яка не може дати собі раду без сторонньої допомоги, може працювати в полегшених умовах. Умовно можна вважати, що таке групування можна порівнювати.

Отже, в Польщі станом на 1 січня 2021 року було 2,77 млн осіб з інвалідністю, що становило 7,2% населення країни. В Україні станом на цей самий період зареєстровано 2,72 осіб з інвалідністю, тобто 6,54 % від загальної кількості населення. За такими даними, ситуація в Україні гірша, якщо ж дотримуватися міжнародних класифікацій, то така кількість осіб з інвалідністю може бути значно більша, бо інвалідність може бути тимчасовою, не обов'язково вродженою чи набутою.

У структурі осіб з інвалідністю в Україні 5,98 % становлять діти до 18 років. В Польщі згідно з обстеженням економічної активності виділяються особи від 16 років, що не дає змоги отримати таке порівняння.

Чоловіки – інваліди в Польщі віком від 16 років і старше, становили у 2019 році 48% населення осіб з юридично підтвердженою інвалідністю, а жінки – 52%. В Україні в структурі осіб 18 років і старших таке співвідношення становило 55,9% та 44,1%. Тобто, частка осіб чоловічої статі з інвалідністю в Україні значно вища.

Дані за структурою групи (ступеня важкості) інвалідності наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Структура інвалідів в Україні та Польщі за групами і ступенем важкості, відсотки

Країна	I група (значний ступінь)	II група (поміркований ступінь)	III група (легкий ступінь)
Україна	8,40	35,03	56,58
Польща	21,79	48,12	30,08

Джерело: [2; 17].

Як видно з табл. 1, частка осіб I групи в Польщі вища, ніж в Україні. Однак, врахувавши вікову категорію та належність до груп в Україні та Польщі, таке порівняння дещо умовне.

Зробимо порівняння осіб неповносправних за причинами інвалідності.

Таблиця 2

Структура осіб з інвалідністю за причинами

Причина інвалідності	Польща	Україна
	%	
Розумова відсталість	6,0	-
Психічні та неврологічні захворювання	19,2	6,9
Порушення голосу, мови та слуху	8,3	0,4
Захворювання очей	5,3	2,0
Рухові порушення	9,2	10,2
Епілепсія	5,0	-
Захворювання органів дихання та кровообігу	10,1	18,2
Захворювання органів травлення	2,0	1,7
Захворювання сечостатевої системи	2,7	1,0
Поширені порушення розвитку	18,2	-
Інші	14,0	59,5

Джерело: [2; 17].

За даними табл. 2, в Україні переважають захворювання органів дихання та кровообігу, а також рухові порушення, натомість у Польщі переважають психічні та неврологічні захворювання. Таке порівняння ускладнюється у зв'язку з різними угрупованнями за причинами інвалідності. В Україні причини інвалідності формуються за даними Міністерства охорони здоров'я України на підставі Міжнародної статистичної класифікації хворіб [10]. В Польщі використовується спрощене групування на підставі електронної національної системи моніторингу оцінки інвалідності (EKSMOoN). Тому провести ґрунтовне порівняння осіб з інвалідністю за причинами досить складно.

Найбільше досліджень в Україні проводилось стосовно рівня зайнятості осіб з інвалідністю, однак вони не мають систематичного характеру.

У Польщі, враховуючи результати обстеження BAEL [18] у четвертому кварталі 2020 року, рівень зайнятості осіб з інвалідністю становив 17% і щорічно збільшувався на 1,4 процентного пункту. Серед інвалідів працювало 516 000 осіб, у тім числі 78% – на повний робочий день. Рівень зайнятості людей з інвалідністю працездатного віку становив 29% проти 26% у четвертому кварталі 2019 року. Ця позитивна зміна може означати, що польський ринок праці прагне стати доступнішим і відкритішим для потреб людей з інвалідністю. Це можливо за допомогою відповідних цільових заходів з працевлаштування. Серед пріоритетних цілей Стратегії інвалідності – досягнення рівня зайнятості людей з інвалідністю працездатного віку у 2025 році на рівні 32% та у 2030 році на рівні – 40%. Це реалістичні цінності, яких можна досягти. Рівень безробіття серед інвалідів працездатного віку у четвертому кварталі 2020 року становив 5,3% (проти 8,1% у четвертому кварталі 2019 року).

Наприкінці 2019 року більшість інвалідів, які працювали на середніх і великих підприємствах, були зайняті у приватному секторі (76,8%). Більше половини інвалідів

працювали за видом діяльності «Діяльність у сфері адміністративних послуг та допоміжних видів діяльності» (108,0 тис.) та у секції обробної промисловості (83,3 тис.).

Відсутність відповідної інформаційної бази в Україні не дає змоги провести достатній аналіз щодо зайнятості осіб з інвалідністю, втім числі і за видами діяльності. За даними Державної служби зайнятості відома інформація щодо кількості осіб з інвалідністю, які були працевлаштовані за сприянням служби і становила у 2020 році 13,8 тис. осіб, що на 5 % більше, ніж у 2019 році. На нові робочі місця з компенсацією витрат роботодавцю єдиного внеску працевлаштовано 332 особи з інвалідністю [5]. Така інформація не дає змоги виконати ґрунтовне порівняння зайнятості осіб з інвалідністю між двома країнами.

Важливе значення для характеристики має також визначення рівня освіти осіб неповносправних та оцінка можливості доступу до освітніх послуг. Освіта є важливим елементом розвитку, що сприяє мобільності людей з інвалідністю. Система освіти відіграє фундаментальну роль у процесі соціальної активізації людей з інвалідністю, підготовки до майбутньої роботи та ведення незалежного життя.

У четвертому кварталі 2020 року в Польщі, за даними ВАЕЛ, 37% осіб з інвалідністю працювали серед осіб з вищою освітою, а в групі людей з середньою освітою працювало 6% осіб з інвалідністю. У 2019/20 навчальному році 21,2 тисячі студентів з інвалідністю навчалися у польських університетах, відповідно до Закону про вищу освіту та науку, що становило 1,8% від загальної кількості студентів [19]. Серед учнів з обмеженими можливостями особи з вадами слуху становили 7,5%, з вадами зору – 8,5%, а люди з руховими порушеннями – 29,6%.

Щодо рівня освіти осіб з інвалідністю в Польщі, то за даними МОП у четвертому кварталі 2020 року відсоток осіб у віці від 16 років і вище з вищою освітою становив 11%, а з середньою освітою або без освіти – 27%. Решта 2/3 людей мали вищу середню, середню технічну або базову професійну освіту [19].

Загальна кількість осіб з інвалідністю, які здобували вищу освіту в Україні, за останні три роки зменшилась. Це відбулось здебільшого за рахунок зменшення кількості студентів короткого циклу вищої освіти при одночасному зростанні кількості студентів бакалаврату або його еквівалента. Однак інформації щодо існуючого рівня освіти осіб з інвалідністю загалом в Україні немає.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Враховуючи вищенаведений аналіз, можна зробити висновок, що в Україні немає достатньої інформаційної бази для формування соціально-економічного профілю осіб з інвалідністю. Це не дає змоги створити належну державну політику щодо осіб цієї категорії та їх адаптації в соціумі. З огляду на те, як піклується держава про таких осіб, можна зробити висновки про ступінь її соціально-економічного розвитку.

З врахуванням досвіду обстежень в європейських країнах, зокрема в Польщі, варто в обстеження умов життя домогосподарств та економічної активності додати розділи з питаннями, які стосуються соціальних і економічних характеристик осіб з інвалідністю.

Список використаних джерел

1. Галицький О.М, Гришова Р.В. Світовий досвід реалізації державної політики підтримки осіб з інвалідністю та його впровадження в Україні. Інвестиції: практика та досвід, 2019. № 6. С. 122–127. doi: 10.32702/2306-6814.2019.6.122.
2. Державна служба статистики. України. База даних. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Заюков І.В, Стахов О.І. Проблеми та перспективи зайнятості інвалідів в Україні. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика, 2015. № 1(29). С. 127–132
4. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» (ред.№ 1030 від 02.12.2020) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
5. Інформація щодо ситуації на ринку праці та діяльності державної служби зайнятості. Державний центр зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67>
6. Кириченко А.Г. Визначення якості життя в осіб з обмеженими можливостями. Соціальна медицина. Вип.14, том XIX, 2014. № 1. С. 135–145.
7. Конвенція про права осіб з інвалідністю. № 9833/0/14-16/19 від 06.07.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
8. Лехан В.М., Іпатов А.В., Паніна С.С. Якість життя хворих на хронічні захворювання та інвалідів: загальні закономірності. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. № 3. 2004. С. 20–24.
9. Людський розвиток в Україні: мінімізація соціальних ризиків [колективна науково-аналітична монографія] / За ред. Е.М.Лібанової. Київ: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В.Птухи НАН України, Держкомстат України, 2010. 496 с.
10. Міжнародна статистична класифікація хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я. URL: https://nszu.gov.ua/storage/files/Klasyfikator_xvorob_ta_sporidnenyx_problem_oxorony_zdorovya_NK_0252019
11. Соколова Л.І., Гудзенко Г.В. Дослідження показників якості життя, пов'язаних зі здоров'ям, у хворих на розсіяний склероз. Український неврологічний журнал. № 3. 2009. С. 46–50.
12. Факультативний протокол до Конвенції про права осіб з інвалідністю. Закон № 1767-VI від 16.12.2009. № 9833/0/14-16/19 від 06.07.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995>
13. Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. <http://www.niepełnosprawni.gov.pl/p,11,biuro>
14. Borowiecki P. Jakość życia osób z niepełnosprawnością i ich rodzin w perspektywie zewnętrznej wewnętrznej – przegląd wybranych badań. Niepełnosprawność – zagadnienia, problemy, rozwiązania. Nr III (20), Warszawa: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, 2016. S.81-91.
15. Firkowska-Mankiewicz A. Jakość życia osób niepełnosprawnych intelektualnie – prezentacja QOL-Kwestionariusza Jakości Życia, «Sztuka Leczenia», 1999, nr 5(3). S. 17–18.
16. Flanczewska-Wolny M. (red.), Jakość życia w niepełnosprawności. Mity i rzeczywistość. Gliwice-Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls; 2007.294 s.
17. GUS. Database URL: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne>
18. GUS. Aktywność ekonomiczna ludności Polski IV kwartał 2020 roku, Warszawa. 2021. URL: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-bezrobotni-bierni-zawodowo-wg-bael>
19. GUS. Szkolnictwo wyższe i jego finanse w 2019 roku, Warszawa. 2020. URL: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkolnictwo-wyzsze-i-jego-finance-w-2019-roku,2,16.html>

20. Instytut Pracy i Praw Socjalnych. Analiza sytuacji osób niepełnosprawnych w Polsce i Unii Europejskiej. Raport pod red. E. Krynska. Warszawa .2013.
21. Kwiatkowska-Ciotucha, Dorota, Urszula Załuska, Alicja Grzeškowiak, Uniwersytet Ekonomiczny (Wrocław), i Wydawnictwo. Osoby z niepełnosprawnością na otwartym rynku pracy: bariery skutecznej inkluzji w miejscu pracy. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, 2020.
22. Melnychuk, M., Solmi, F., & Morris, S. Using compensating variation to measure the costs of child disability in the UK. *European Journal of Health Economics*, 19(3). 2018. P.419-433. doi:10.1007/s10198-017-0893-7
23. Palak Z., Lewicka A., Bujnowska A. Jakość życia a niepełnosprawność: konteksty psychopedagogiczne. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskie, 2006.
24. Prodinge, B., Stucki, G., Coenen, M., Tennant, A., & on behalf of the ICF INFO Network. The measurement of functioning using the international classification of functioning, disability and health: Comparing qualifier ratings with existing health status instruments. *Disability and Rehabilitation*, 41(5). 2019. P. 541-548. doi:10.1080/09638288.2017.1381186
25. Scrutinio, D., Giardini, A., Chiovato, L., Spanevello, A., Vitacca, M., Melazzini, M., & Giorgi, G. The new frontiers of rehabilitation medicine in people with chronic disabling illnesses. *European Journal of Internal Medicine*, 61, 1-8. 2019. doi:10.1016/j.ejim..10.019
26. Straś-Romanowska M., Frąckowiak, T. Rola relacji międzyludzkich w budowaniu jakości życia osób niepełnosprawnych (perspektywa personalistyczno-egzystencjalna) red. J. Patkiewicz . Rola więzi w rozwoju dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Wrocław: Wyd. TWK. 2007. S. 47–57.
27. Stucki, G., Pollock, A., Engkasan, J. P., & Selb, M. How to use the international classification of functioning, disability and health as a reference system for comparative evaluation and standardized reporting of rehabilitation interventions. *European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine*, 55(3), 384-394. 2019. doi:10.23736/S1973-9087.19.05808-8
28. Szumski G, Firkowska-Mankiewicz A, Lebuda I, , Karwowski M. «Predictors of Success and Quality of Life in People with Borderline Intelligence: The Special School Label, Personal and Social Resources». *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities* 31(6):1021–31.2018. doi: 10.1111/jar.12458.

References

1. Halytskyi O.M, Hryshova R.V. (2019) Svitovi dosvid realizatsii derzhavnoi polityky pidtrymky osib z invalidnistiu ta yoho vprovadzhenia v Ukraini. [World experience in implementing the state policy of support for people with disabilities and its implementation in Ukraine] *Investments: practice and experience*, № 6. P. 122–127. doi: 10.32702/2306-6814.2019.6.122. [in Ukrainian].
2. Database of the State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Zaiukov I.V, Stakhov O.I. O.(2015) Problemy ta perspektyvy zainiatsosti invalidiv v Ukraini [Problems and prospects of employment of disabled people in Ukraine] *Bulletin of Berdyansk University of Management and Business. Demography, labor economics, social economy and politics*. № 1(29). P. 127–132. [in Ukrainian].
4. Law of Ukraine .On the basics of social protection of persons with disabilities in Ukraine. from. 02.12.2020 No. 1030. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/>
5. Information on the situation on the labor market and the activities of the state employment service.(2019). State Employment Center. Retrieved from: <https://www.dcz.gov.ua/analitics/67>

6. Zaiukov I.V, Stakhov O.I. O.(2015) Problemy ta perspektyvy zainiatosti invalidiv v Ukraini [Problems and prospects of employment of disabled people in Ukraine] Bulletin of Berdyansk University of Management and Business. Demography, labor economics, social economy and politics. № 1(29). P. 127–132. [in Ukrainian].
7. Kyrychenko A.H.(2014) Vyznachennia yakosti zhyttia v osib z obmezenymy mozhlyvostiamy [Determining the quality of life in people with disabilities]. Social medicine. Issue 14, volume XIX. № 1. P. 135–145 [in Ukrainian].
8. Convention on the Rights of Persons with Disabilities. № 9833/0/14-16/19 from 06.07.2016. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
9. Lekhan V.M., Ipatov A.V., Panina S.S. (2004) Yakist zhyttia khvorykh na khronichni zakhvoriuvannia ta invalidiv: zahalni zakonomirnosti. [Quality of life of patients with chronic diseases and the disabled: general patterns.] Bulletin of social hygiene and health care organization of Ukraine. № 3. P. 20–24 [in Ukrainian].
10. Libanova E.M. (Ed.). (2010) *Liudskiy rozvytok v Ukraini: minimizatsiia sotsialnykh ryzykiv* (kolektyvna naukovo-analitychna monohrafiia) [Human development in Ukraine: minimization of social risks (collective scientific-analytical monograph) Kyiv: Institute of Demography and Social Research. MV Ptukha of the National Academy of Sciences of Ukraine, State Statistics Committee of Ukraine. 496 p.
11. International statistical classification of diseases and related health problems. Retrieved from: https://nszu.gov.ua/storage/files/Klasyfikator_xvorob_ta_sporidnenykh_problemy_oxorony_zdorovya_NK_02520
12. Sokolova L.I., Hudzenko H.V. (2009) Doslidzhennia pokaznykiv yakosti zhyttia, poviazanykh zi zdoroviam, u khvorykh na rozsiiani skleroz [Study of health-related quality of life indicators in patients with multiple sclerosis] Ukrainian Journal of Neurology, № 3. P. 46–50.
13. Law of Ukraine .Optional Protocol to the Convention on the Rights of Persons with Disabilities. № 1767-VI від 16.12.2009. № 9833/0/14-16/19 from 06.07.2016. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995>
14. Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Retrieved from: <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/p,11,biuro>
15. Borowiecki P.(2016) Jakość życia osób z niepełnosprawnością i ich rodzin w perspektywie zewnętrznej wewnętrznej – przegląd wybranych badań.[The quality of life of people with disabilities and their families in the external and internal perspective – a review of selected studies.] Disability – issues, problems, solutions. III (20), Warsaw: State Fund for the Rehabilitation of the Disabled. P.81-91. [in Polish]
16. Firkowska-Mankiewicz A.(1999) Jakość życia osób niepełnosprawnych intelektualnie – prezentacja QOL-Kwestionariusza Jakości Życia [The quality of life of people with intellectual disabilities - presentation of the QOL-Quality of Life Questionnaire] The Art of Treatment , nr. 5(3). P. 17–18. [in Polish]
17. Flanczewska-Wolny M. (Ed.) (2007), Jakość życia w niepełnosprawności. Mity i rzeczywistość. [Quality of life in a disability. Myths and Reality.] Gliwice-Kraków: Impuls Publishing House, 294 p. [in Polish]
18. GUS. Database ULR: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne>
19. GUS (2021). Aktywność ekonomiczna ludności Polski IV kwartał 2020 roku, Warszawa. Retrieved from: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-bezrobotni-bierni-zawodowo-wg-bael>
20. GUS (2020). Szkolnictwo wyższe i jego finanse w 2019 roku, Warszawa Retrieved from: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/>
21. Kwiatkowska-Ciotucha, Dorota, Urszula Załuska, Alicja Grześkowiak (2020) Osoby

- z niepełnosprawnością na otwartym rynku pracy: bariery skutecznej inkluzji w miejscu pracy. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, [in Polish]
22. Melnychuk, M., Solmi, F., & Morris, S. (2018). Using compensating variation to measure the costs of child disability in the UK. *European Journal of Health Economics*, 19(3), 419-433. doi:10.1007/s10198-017-0893-7 [in English]
 23. Palak Z., Lewicka A., Bujnowska A. (2006). Jakość życia a niepełnosprawność: konteksty psychopedagogiczne. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskie, [in Polish]
 24. Prodinge, B., Stucki, G., Coenen, M., Tennant, A., & on behalf of the ICF INFO Network. (2019). The measurement of functioning using the international classification of functioning, disability and health: Comparing qualifier ratings with existing health status instruments. *Disability and Rehabilitation*, 41(5), 541-548. doi:10.1080/09638288.2017.1381186 [in English]
 25. Scrutinio, D., Giardini, A., Chiovato, L., Spanevello, A., Vitacca, M., Melazzini, M., & Giorgi, G. (2019). The new frontiers of rehabilitation medicine in people with chronic disabling illnesses. *European Journal of Internal Medicine*, 61, 1-8. doi:10.1016/j.ejim.2018.10.019[in English]
 26. Straś-Romanowska M., Frąckowiak, T. (2007), Rola relacji międzyludzkich w budowaniu jakości życia osób niepełnosprawnych (perspektywa personalistyczno-egzystencjalna) [The role of interpersonal relations in building the quality of life of people with disabilities (personalistic and existential perspective)] red. J. Patkiewicz . The role of ties in the development of disabled children and youth. Wrocław: TWK Publishing House. P. 47–57. [in Polish]
 27. Stucki, G., Pollock, A., Engkasan, J. P., & Selb, M. (2019). How to use the international classification of functioning, disability and health as a reference system for comparative evaluation and standardized reporting of rehabilitation interventions. *European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine*, 55(3), 384-394. doi:10.23736/S1973-9087.19.05808-8 [in English]
 28. Szumski G, Firkowska-Mankiewicz A, Lebuda I, , Karwowski M. (2018). Predictors of Success and Quality of Life in People with Borderline Intelligence: The Special School Label, Personal and Social Resources. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities* 31(6):1021–31. doi: 10.1111/jar.12458. [in Polish]

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE SOCIO-ECONOMIC STATUS OF PERSONS WITH DISABILITIES IN UKRAINE AND POLAND

Nataliya Lutchyn¹, Edita Mazurek², Agata Girul³

¹*Ivan Franko National University of Lviv,
79008, Lviv, 18 Svobody Ave.
e-mail: nataliya.lutchyn@lnu.edu.ua*

²*Wroclaw University of Economics,
53-345, Wroclaw, ul. Komandorska 118–120, Poland
e-mail: edyta.mazurek@ue.wroc.pl*

³*Statistical Office in Wroclaw,
50-950, Wroclaw, ul. Olawska 31, Poland
e-mail: a.girul@stat.gov.pl*

Abstract. The article is dedicated to the problems of information support for the analysis of the socio-economic status of persons with disabilities in Ukraine. The aim of the article is to carry out comparative analysis of the standard of living of people with disabilities in Ukraine and Poland in order to obtain information on the development of social policy of a modern European state. The urgency of the paper is caused by limited information support and, as a result, limited analytical research dedicated to the assessment of the living standards of persons with disabilities in Ukraine. The object of the study was people with disabilities in Ukraine and Poland. Relevant analytical developments and practical experience of Poland became the basis for the creation of recommendations on information support for the analysis of the living standards of this category of persons in Ukraine, aimed at appropriate social policy development. Abstract-logical and systematic approach as well as comparative analysis were used to perform the study.

Analysis of persons with disabilities was performed on the basis of available information of the State Statistical Service of Ukraine, the Ministry of Social Policy of Ukraine, the State Employment Center and the Fund for Social Protection of the Disabled as well as the Main Department of Statistics of Poland (based on the BAEL survey).

The results of the study show that there is no comprehensive approach to the study of the socio-economic profile of people with disabilities in Ukraine, which fact prevents from making comparative analysis with other European countries. The conclusion on the introduction of the living conditions of households and economic activity sections into the survey, with questions related to the social and economic characteristics of persons with disabilities, is made.

Keywords: persons with disabilities, standard of living, information support, social policy, Ukraine, Poland.

*Стаття надійшла до редакції 16.09.2021
Прийнята до друку 24.11.2021*